

ELŐZETES VIZSGÁLATOK A JUTI TÓ VÍZIBOGÁR FAUNÁJÁN

KÁLMÁN ANDRÁS¹ – KÁLMÁN ZOLTÁN²^{1,2}Balatonszabadi 8651 Vak Bottyán u. 118/A.¹xelgon@citromail.hu, ²kalmazn@gamma.ttk.pte.hu

PRELIMINARY STUDY ON THE AQUATIC BEETLE FAUNA OF „JUTI-TÓ”

A. KÁLMÁN – Z. KÁLMÁN

Balatonszabadi H-8651 Vak Bottyán u. 118/A., Hungary

KIVONAT: Jelen közleményben a Juti-tó területén végzett tájékozódó vizsgálataink eredményeiről számolunk be, először közlünk adatokat a Juti-tó vízibogár faunájáról. Az előzetes faunisztikai gyűjtéseink során 30 taxon előfordulását regisztráltuk (Haliplidae 3, Dytiscidae 14, Noteridae 2, Gyrinidae 2, Specheidae 1, Hydrophilidae 6, Hydraenidae 2). A tavaszi mintavételek során jelentősen több fajt tudtunk kimutatni, mint az őszi időszakban.

ABSTRACT: In autumn 2005 and spring 2006 we made preliminary faunistic collectings on the aquatic beetle fauna of a fishpond near Siójut, called “Juti-tó”. Our samplings resulted occurrence data of 30 aquatic beetle taxa (Haliplidae 3, Dytiscidae 14, Noteridae 2, Gyrinidae 2, Specheidae 1, Hydrophilidae 6, Hydraenidae 2).

Key words: faunistics, Somogy County, Hydradeephaga, Hydrophiloidea, Hydraenidae

Bevezetés

Az általunk vizsgált tó egy kis völgyben helyezkedik el, Siójut falutól kb. egy kilométerre. A völgy eredetileg legelő volt, közepén a Sósút-patakkal, melyet több forrás táplált. A hatvanas évek végén a legelőket beszántották, és mezőgazdasági művelés alá vonták, ami elsődlegesen kertészeti növények termesztését jelentette. E területek öntözésének céljából a patakot egy helyen felduzzasztották a két meghatározó forrás mentén. Ezáltal két víztározót alakítottak ki, melyek közül a nagyobb területe 5ha-ra tehető melytől egy 2ha-os melléktározó gáttal lett elválasztva. A kezdeti időszakban az így kialakított vizes területeket kizárólag öntözésre használták, és semmiféle vízkezelés nem történt. Az 1980-as évektől kezdődően az addig kialakított agrár kultúrákat, gabona és takarmánynövény termesztésbe fogták, ezáltal a tározók öntözést ellátó funkciója megszűnt. Mivel az akkori termelőszövetkezetnek nem termelt hasznot, ezért a környező községek által megalapított horgászegyesületnek adták bérbe. Az egyesület intenzív haltelepítésbe

kezde, de kizárólag a nagyobb vízterületen. Az évenkénti telepítés ettől az időszaktól kezdődően folyamatos. Jelenlegi hal faunája amurból, pontyból, csukából, keszegfélékből, és harcsából áll, de nem ritka a compó sem. A kisebbik tározó érintetlen a kialakítása óta, természetesen a környezeti változások befolyásolták a további sorsát, de emberi beavatkozás nem történt rajta. Nyaranta igen erős alga, hínárvirágzás, és jelentős vízszint csökkenés figyelhető meg mindkét tavon. A nagy tó esetében a vízi növényeket a növényevő halak az ősz kezdetére jelentős mértékben lecsökkentik, a Kis-tó területén egész éven át dús vízi növény vegetáció figyelhető meg. 1993-ban a tó mellett lévő gabona mezőt vegyszerrel permetezték, majd utána pár órával hatalmas esőzés volt, ami a vegyszert valószínűleg belemosta a tóba, mivel tömeges hal és növénypusztulást figyeltünk meg mindkét tó területén. A kistó történetében volt olyan időszak, hogy majdnem teljesen kiszáradt, de a vízi életet fenntartó víztér mindig megmaradt.

A Somogy megyéből származó vízbogár faunisztikai adatokat CSABAI (2001) foglalta össze, a vizsgált területhez közeli előfordulásokat csak Siófok környékéről és a Balatonból ismertet. További szórvány adatokat közöl a megyéből CSABAI és munkatársai (2001) munkája. A Juti-tó faunájáról jelen gyűjtések adják az első faunisztikai eredményeket.

Anyag és módszer

Faunisztikai mintavételeinket 2005. október 15., 2005. december 10., 2006. március 10., 11., 15. napokon végeztük. Minden gyűjtés alkalmával vettünk mintát a Kis-tó és a Nagy-tó területéről is, több mintavételi helyről. A mintavétel vízhálózással történt, melyhez 0,5 mm lyukbőségű szitaszövetből készített, 1,5 méter hosszú nyéllal ellátott kézhálót használtunk. A megfogott példányokat kis üvegekben 70%-os etanolban tartósítottuk. A vízbogár imágók azonosításához CSABAI (2000), valamint CSABAI és munkatársai (2002) munkáit használtuk, a lárvákat CSABAI (2005) és KLAUSNITZER (1991) munkája alapján határoztuk. A nevezéktan CSABAI (2003) munkáját követi.

Eredmények

Az előzetes faunisztikai vizsgálatok során 30 taxon előfordulását regisztráltuk (Haliplidae 3, Dytiscidae 14, Noteridae 2, Gyrinidae 2, Specheidae 1, Hydrophilidae 6, Hydraenidae 2). Az egyes fajok előfordulásának megoszlását a Nagy-tó és a Kis-tó, illetve a mintavételi időszakok között az 1. táblázat foglalja össze.

Az előkerült fajok között elsősorban hazánkban gyakori, szinte minden víztérben előforduló fajok vannak, dominálnak a mocsarak jellegzetes fajai. Faunisztikai szempontból említésre érdemes, vagy Somogy megyéből eddig nem ismert faj nem került elő. Az őszi mintavételek során jelentősen kevesebb fajt találtunk a víztérben. Még akkor is nagyon alacsonynak tekinthető az előkerült fajok száma, ha figyelembe vesszük, hogy kevesebb időpontban történt mintavétel, mint tavasszal.

1. táblázat. A Juti-tóból előkerült vízibogár fajok (●: imágó előfordulás, ×: lárva előfordulás)

Előkerült fajok	Kis-tó		Nagy-tó	
	Ősz	Tavaszi	Ősz	Tavaszi
Haliplidae				
<i>Halipus fluvialis</i> Aubé, 1836				●
<i>Halipus ruficollis</i> (De Geer, 1774)		●		●
<i>Peltodytes caesus</i> (Duftschmid, 1805)				●
Dytiscidae				
<i>Hydroglyphus geminus</i> (Fabricius, 1792)		●		●
<i>Graptodytes pictus</i> (Fabricius, 1787)		●		●
<i>Hydroporus angustatus</i> Sturm, 1835				●
<i>Hygrotus impressopunctatus</i> (Schaller, 1783)		●		●
<i>Hyphydrus ovatus</i> (Linnaeus, 1761)				●
<i>Hydrovatus cuspidatus</i> (Kunze, 1818)				●
<i>Laccophilus minutus</i> (Linnaeus, 1758)				●
<i>Laccophilus poecilus</i> Klug, 1834				●
<i>Agabus undulatus</i> (Schränk, 1776)		●		●
<i>Rhantus suturalis</i> (MacLeay, 1825)	●	● ×	●	●
<i>Colymbetes fuscus</i> (Linnaeus, 1758)		●		● ×
<i>Graphoderus cinereus</i> (Linnaeus, 1758)				●
<i>Dytiscus marginalis</i> Linnaeus, 1758				×
<i>Cybister lateralis</i> (De Geer, 1774)		●		●
Gyrinidae				
<i>Gyrinus paykulli</i> Ochs, 1927				●
<i>Gyrinus substriatus</i> Stephens, 1829		●		●
Noteridae				
<i>Noterus clavicornis</i> (De Geer, 1774)		●		●
<i>Noterus crassicornis</i> (O.F.Müller, 1776)				●
Spercheidae				
<i>Spercheus emarginatus</i> (Schaller, 1783)		●		
Hydrophilidae				
<i>Anacaena limbata</i> (Fabricius, 1792)		●	●	●
<i>Laccobius minutus</i> (Linnaeus, 1758)			●	
<i>Helochares obscurus</i> (O.F.Müller, 1776)			●	
<i>Enochrus testaceus</i> (Fabricius, 1801)			●	●
<i>Hydrobius fuscipes</i> (Linnaeus, 1758)		●		●
<i>Hydrophilus piceus</i> Linnaeus, 1758		●		
Hydraenidae				
<i>Limnebius papposus</i> Mulsant, 1844				●
<i>Ochthebius</i> sp.				●

Irodalom

CSABAI, Z. (2000): Vízibogarak kishatározója I. (Coleoptera: Haliplidae, Hygrobiidae, Dytiscidae, Noteridae, Gyrinidae). — Vízi Természet- és Környezetvédelem sor., 15. köt., Környezetgazdálkodási Intézet, Budapest, 277 pp.

- CSABAI, Z. – GIDÓ, ZS. – SZÉL, GY. (2002): Vízibogarak kishatározója II. (Coleoptera: Georissidae, Spercheidae, Hydrochidae, Helophoridae, Hydrophilidae). – Vízi Természet- és Környezetvédelem sor. 16. köt., Környezetgazdálkodási Intézet, Budapest, 206 pp.
- CSABAI, Z. (2003): Vízibogarak kishatározója III. (Kiegészítő kötet) – Vízi Természet és Környezetvédelem sor. 17. köt., Környezetgazdálkodási Intézet, Budapest, 280 pp.
- CSABAI, Z. (2001): Somogy megye vízibogarainak katalógusa (Coleoptera: Haliplidae, Dytiscidae, Noteridae, Gyrinidae, Spercheidae, Hydrochidae, Helophoridae, Hydrophilidae, Hydraenidae). — *Natura Somogyiensis* 1: 145-153.
- CSABAI, Z. (2005): Határozási segédlet a Dytiscinae alcsalád lárváinak azonosításához I. (Coleoptera: Dytiscidae). — *Acta biologica debrecina, Supplementum oecologica hungarica* 13: 43–48.
- CSABAI, Z. – KOVÁCS, T. – AMBRUS, A. (2001): Adatok Magyarország vízibogárfaunájához (Coleoptera: Haliplidae, Dytiscidae, Noteridae, Gyrinidae). — *Folia historico-naturalia Musei Matraensis* 25: 189-205.
- KLAUSNITZER, B. (1991): 6. Familie: Dytiscidae. In: KLAUSNITZER, B. (ed.): *Die Larven der Käfer Mitteleuropas*, 1. Band. Aephaga. – Goecke and Evers, Krefeld, pp. 160–269.